

Opgave 1 Het waterschap: een vergeten overheid?

tekst 1

De waterschappen organisatie, taken, organen, bevoegdheden, verkiezingen

ORGANISATIE

Het waterbeheer in Nederland is verankerd in de Grondwet en de organisatie van de 27 waterschappen is neergelegd in de Waterschapswet. Waterschappen (ook wel (hoog)heemraadschappen genoemd) zijn lagere overheden, net als provincies en gemeenten. Ze zijn zelfstandig en hebben eigen bevoegdheden. Ze kunnen regels stellen waaraan burgers zich moeten houden en ze heffen belastingen. Het verschil met de andere lagere overheden zit hem in de taken: gemeenten en provincies houden zich bezig met diverse taken van algemeen belang. Het waterschap houdt zich bezig met het uitoefenen van specifieke taken, namelijk de zorg voor de waterkering en waterhuishouding.

TAKEN

Zorg voor de waterkering (veilige dijken);
Zorg voor de waterkwantiteit (bescherming tegen wateroverlast en watertekort);
Zorg voor de waterkwaliteit (schoon water door o.a. zuiveren van afvalwater);
Zorg voor wegen en/of vaarwegen.

WATERSCHAPSBESTUUR (voorbeeld van het Hoogheemraadschap Rijnland)

Het waterschap heeft een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur.

ALGEMEEN BESTUUR (AB)

Het algemeen bestuur is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het bestaat uit 36 personen. De leden vertegenwoordigen de ingezetenen (bewoners), de eigenaren van de huizen en gebouwen, de eigenaren van grond en water en de bedrijven.

Het AB houdt zich bezig met:

- . vaststelling hoofdlijnen van het waterschapsbeleid;
- . vaststelling tarieven voor de waterschapsbelasting en begroting;
- . vaststellen regelingen en verordeningen;
- . controle op taakuitoefening en besteding budget.

DAGELIJKS BESTUUR (DB)

Het DB bestaat uit 5 hoogheemraden en de dijkgraaf. De hoogheemraden zijn te vergelijken met de wethouders van een gemeente en de dijkgraaf met de burgemeester. Het DB wordt gekozen door en uit het algemeen bestuur. Het houdt zich bezig met beleidsvorming en beleidsuitvoering, waaronder ook de uitvoering en handhaving van de verordeningen (te vergelijken met wetten) van het waterschap.

VERKIEZINGEN

Waterschapsverkiezingen worden elke vier jaar gehouden. Door middel van verkiezingen worden de leden van het algemeen bestuur gekozen. Het aantal zetels voor het algemeen bestuur is van te voren verdeeld onder categorieën van belang-

- hebbenden (zie de regels 44-49). Bij waterschapsverkiezingen wordt niet met lijsten of partijen gewerkt, maar mensen stellen zich op persoonlijke titel kandidaat. Dit betekent dat de kiezers op een kandidaat stemmen en niet op een partij zoals bij landelijke
- 40 verkiezingen.
- Elke waterschap organiseert zijn eigen verkiezingen en deze zijn voor de verschillende waterschappen niet op hetzelfde moment. De kiezer kan zijn of haar stem per post of via internet uitbrengen.
- Wie belang heeft, mag stemmen. Iemand kan tot meerdere categorieën kiezers
- 45 behoren. Elk van de volgende categorieën heeft stemrecht:
- categorie ingezetenen: alle inwoners van het waterschap
  - categorie gebouwd: alle huiseigenaren
  - categorie ongebouwd: alle eigenaren van ongebouwd land zoals landbouwgrond of natuurterreinen
- 50 Het principe hierbij is: belang, betaling, zeggenschap. De mate van zeggenschap (het aantal zetels) is afhankelijk van de mate van het belang. In het reglement van het waterschap staat hoeveel zetels in het bestuur door de verschillende categorieën belanghebbenden mogen worden geleverd.

Vernieuwingen

- 55 De samenstelling en verkiezing van waterschapsbesturen is aan vernieuwing toe. De Unie van Waterschappen heeft voorstellen gedaan voor het vereenvoudigen van de samenstelling van het bestuur. De voorstellen resulteren in andere categorieën in het waterschapsbestuur. De huidige categorie 'gebouwd' als aparte categorie dient te verdwijnen [geen vertegenwoordiging en geen kiesrecht meer].
- 60 In het huidige verkiezingssysteem (het personenstelsel) kennen burgers bij verkiezingen vaak geen van de kandidaten. Bovendien is onbekend waar de kandidaten voor 'staan'. De Unie is van mening dat bij verkiezingen het personenstelsel bij ingezetenen moet worden vervangen door een lijstenstelsel.
- Er dient een landelijke waterschapsverkiezing ingevoerd te worden in 2008.

bron: naar de site van De Unie van Waterschappen, september 2005

tekst 2 Brief van de Unie van Waterschappen aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
mevrouw drs. M.H. Schultz van Haegen

onderwerp

nadere uitwerking vereenvoudiging bestuurssamenstelling, verkiezingen en financiering waterschappen

bijlage(n)

2

datum

23 maart 2005

ons kenmerk

20012 BJZ/RB

Geachte mevrouw Schultz van Haegen,

(...) Eerder heeft u aangegeven deze wetswijziging (vereenvoudiging van de bestuurs-samenstelling, verkiezingen en financiering van de waterschappen) met spoed te willen voorbereiden. (...) Op voorhand merken wij graag op deze voortvarende aanpak volledig te onderschrijven en daar van onze kant alle medewerking aan te willen verlenen. Onder meer

5 vanwege een deugdelijke voorbereiding van de door het kabinet en ons beoogde landelijke waterschapsverkiezingen (2008) dient er naar gestreefd te worden de onderhavige wijziging van de Waterschapswet met ingang van 1 januari 2007 in werking te doen treden.

Juist met het oog op deze voortvarende aanpak hebben wij de afgelopen periode in eigen kring nagedacht over de benodigde nadere uitwerking. Dit heeft geresulteerd in een korte,

10 door onze ledenvergadering op 18 maart jl. vastgestelde notitie, die wij u hierbij graag doen toekomen. Deze notitie bevat concrete standpunten op een aantal belangrijke onderdelen, die voor de opstelling van een concept-wetsvoorstel in onze ogen onontbeerlijk zijn. (...) Naar onze mening is sprake van beperkte lastenverschuivingen, die in het licht van de wateropgaven waar de waterschappen voor staan, bovendien goed zijn uit te leggen.

15 Vanzelfsprekend zijn wij desgewenst graag bereid onze gedachten in een bestuurlijk overleg toe te lichten. Wat het vervolgtraject betreft nemen wij graag aan dat wij, samen met het IPO¹⁾, ook daarbij nauw betrokken zullen worden. De ambtelijke inbreng die wij tot dusver hebben kunnen en mogen leveren, wordt door ons zeer op prijs gesteld.

Graag vertrouwen wij er op u met het aanbieden van bijgaande notitie en overzicht van dienst

20 te zijn. Naar uw reactie zien wij met belangstelling uit.

Hoogachtend,
het bestuur,

dr. S. Schaap,
voorzitter,

mr. R.J. van der Kluit,
secretaris.

noot 1 IPO = Interprovinciaal Overleg

bron: naar de site van De Unie van Waterschappen, september 2005

tekst 3

DE UNIE VAN WATERSCHAPPEN

De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel.

Vertegenwoordiger van de waterschappen

- De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het
- 5 Parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt deel aan vele overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten.

Structuur van de Vereniging

- 10 Het hoogste orgaan van de Unie van Waterschappen is de ledenvergadering. Alle leden van de Unie zijn in de ledenvergadering vertegenwoordigd. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de 27 waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert viermaal per jaar.
- Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. De bestuursleden
- 15 en de voorzitter worden benoemd voor een periode van 3 jaar met de mogelijkheid tot eenmalige herbenoeming. De algemeen directeur van het Uniebureau is de secretaris van het bestuur.

- In de Uniecommissies wordt het beleid van de Unie op diverse beleidsterreinen voorbereid. De commissies worden geadviseerd door de werkgroepen. Hierin hebben
- 20 waterschapsmedewerkers zitting. Formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur en in de ledenvergadering.

bron: naar de site van De Unie van Waterschappen, september 2005

tekst 4

Europese Kaderrichtlijn Water

- Eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water in werking getreden. Het doel is het bieden van een richtlijn - benaderd vanuit stroomgebieden - om de kwaliteit en
- kwantiteit van oppervlaktewater en grondwater te beschermen en te verbeteren.
- Ook het bevorderen van duurzaam gebruik van water en de afzwakking van de gevolgen
- 5 van overstromingen en perioden van droogte zijn belangrijke doelstellingen. De richtlijn biedt diverse instrumenten om deze doelen te bereiken.
- Enkele instrumenten zijn maatregelenprogramma's, stroomgebiedbeheersplannen, monitorverplichtingen en economische analyses van het watergebruik en de terugwinning van waterdiensten.

bron: naar de site van De Unie van Waterschappen, september 2005

Opgave 2 Sociale ongelijkheid

tekst 5

De elite bevrijdt zich van het volk

De rijken worden steeds rijker, stellen sociologen

5 En weer zijn de inkomens van top-managers gestegen. Volgens socioloog Van Goor vormen ze inmiddels een aparte stand die zichzelf verrijkt. De politiek laat ze begaan. Wie interesseert zich nog voor de macht? Door Peter Giesen

10 Het energiebedrijf Nuon maakte een rommeltje van zijn klantenadministratie. Niettemin zag topman Ludo van Halderen zijn inkomen vorig jaar met 42 procent stijgen. Hij is geen uitzondering. Volgens de Vereniging van Effectenbezitters zijn topmanagers ook
15 in 2004 weer uiterst gul voor zichzelf geweest. (...).
Het begint een jaarlijks ritueel te worden. Topsalarissen stijgen, alom klinkt protest, en het jaar daarna stijgen
20 de beloningen verder. We kunnen er maar beter aan wennen, vreest dr. H. van Goor, socioloog aan de Rijksuniversiteit Groningen. Met zijn vakgenoot prof. dr. J. E. Ellemers
25 schreef hij onlangs het artikel *De egalitaire revolutie voorbij?* in de *Sociologische Gids*. Het vraagteken is een wetenschappelijke slag om de arm. Van Goor ziet de trend naar toenemende maatschappelijke ongelijkheid nog
30 wel even voortduren.

35 De historicus Jan-Luiten van Zanden sprak over de 'egalitaire revolutie' van de 20e eeuw. Zeker na de Tweede Wereldoorlog werden de sociale verschillen kleiner. De verzorgingsstaat legde een bodem aan de onderkant,

40 terwijl de toenmalige *captains of industry* nog niet zo in de ban waren van miljoenen-inkomens. Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw veranderde dat. In Nederland nam de inkomensongelijkheid met 25 procent toe, berekenden de Leidse
45 economen Caminada en Goudzwaard. Dat komt vooral door bezuinigingen op de sociale zekerheid. De topsalarissen hebben eerder een symbolische betekenis. In de statistieken zijn ze niet
50 terug te vinden, omdat maar heel weinig mensen bij de echte grootverdieners horen.

Omslag

55 Maar de topsalarissen illustreren wel een opmerkelijke maatschappelijke omslag. In de naoorlogse periode legden de bestuurders van grote ondernemingen nog een zekere matiging aan de dag.
60 'Destijds was er nog schaarste aan arbeidskrachten, waardoor de positie van de vakbonden heel sterk was', zegt Van Goor. 'Ook de verzuiling vormde een rem op wat we tegenwoordig zelfverrijking noemen.'
65 In de katholieke en protestantse zuilen werkten werkgevers en werknemers met elkaar samen. (...)

70 Al in 1948 wees de Leidse socioloog Van Heek op het ontstaan van een nieuwe stand van managers, een leidinggevende elite die samen met de elite van topambtenaren zou kunnen uitgroeien tot een stand met een eigen

75 levensstijl, ideologie en een zeker
saamhorigheidsgevoel. De contouren
van deze nieuwe stand tekenen zich af,
zegt Van Goor. Managers wonen in
eigen villadorpen en lijken veel in eigen
80 kring te trouwen.

Hoe erg is deze toegenomen ongelijk-
heid? Dat is een kwestie van opvatting.
In de jaren zeventig achtte premier Den
Uyl grote inkomensverschillen nog in
85 strijd met de fundamentele gelijk-
waardigheid van burgers. Zijn opvolger
Bos stelt echter dat hij slechts geïnter-
esseerd is in gelijke kansen, niet in
gelijke uitkomsten. Als elke generatie
90 opnieuw met gelijke kansen kan
vechten voor topposities is er niet zo
veel aan de hand.
Belangrijk is dan de vraag hoe open de
stand van topmanagers is. De elite is
95 ongetwijfeld opener dan vroeger, toen

afkomst belangrijker was dan diploma's.
'Toch ben ik erg sceptisch over de
openheid van dit soort standen. Maar er
is erg weinig onderzoek naar gedaan.
100 Dat is ook een teken des tijds: kennelijk
zijn we niet meer zo heel erg geïnteres-
seerd in onderzoek naar de macht',
aldus Van Goor.

De Nederlandse bevolking houdt nog
steeds niet van grote sociale verschil-
105 len. In 2002 vond 58 procent de
inkomensverschillen te groot, bleek uit
een deze week verschenen rapport van
het Sociaal en Cultureel Planbureau.
110 Maar ondanks alle retoriek over 'luiste-
ren naar de burger' worden zulke stand-
punten doorgaans weggehoond als
conservatief. Van de politiek heeft de
stand van managers voorlopig weinig te
115 vrezzen.

bron: de Volkskrant van 2 april 2005

tekst 6

Kamer neigt naar wet topsalaris

In de Tweede Kamer lijkt zich een
meerderheid af te tekenen voor een
wettelijke maximering van de salarissen
in de semipublieke sector. Beslissend
5 voor die meerderheid is de steun van
de ChristenUnie voor een pleidooi van
D66-Kamerlid Bert Bakker voor maxi-
mering. (...)

De Kamer debatteerde over de top-
10 salarissen naar aanleiding van cijfers
die het televisieprogramma NOVA
bekendmaakte over de beloning van
topbestuurders van zorgverzekeraars.
Bakker: 'Ik ben het spuugzat. Het gaat
15 in de semipublieke sector om onze
premie- en belastingcenten.' Zijn voor-

stel is voor die salarissen een plafond
in te stellen zo hoog als het salaris van
de minister-president, ongeveer
20 130.000 euro. D66 krijgt steun van de
linkse oppositie: PvdA, SP en
GroenLinks. Daarnaast zijn de LPF,
Groep Wilders en Groep Lazrak
voorstander. (...)
25 Het kabinet ziet niets in dwang. 'Direct
ingrijpen is het allerlaatste paarden-
middel dat je moet willen', aldus
minister Remkes van Binnenlandse
Zaken donderdag tijdens het debat. 'je
30 scheidt een stalinistisch kader'. (...)
D66 kondigde aan met een eigen
wetsvoorstel te komen als het kabinet
bij zijn weigerachtige houding blijft. (...)

bron: de Volkskrant van 30 september 2005

tekst 7

**Fragmenten uit een toespraak van Agnes Jongerius, voorzitter FNV.
De toespraak werd gehouden voor het Najaarsoverleg van woensdag 12 oktober 2005.**

(...)		
We hebben intussen al enkele jaren	25	wat is het resultaat? Het kabinet komt doodleuk met zijn eigen plannen.
van restrictief economisch beleid		Vergroot je zo het vertrouwen?
achter de rug. Daardoor is de		(...)
economische neergang versterkt in		Dan mijn laatste onderwerp: werk.
5 plaats van afgedempt. (...) Met als klap		Weten we het nog: de tweede m van
op de vuurpijl een inkomensbeleid		de m en m's van het kabinet-Balken-
waardoor de allerlaagste inkomens	30	ende: Meedoen, Meer werk, en Minder
erop achteruit gingen en het graaien		regels?
door de topinkomens ongemoeid werd		Meer werk! Waar blijft dat meer werk?
10 gelaten.		Volgens de prognoses daalt volgend
Daarbij merken we dat de bijdrage van		jaar de werkloosheid. Maar dat gaat
de overlegeconomie door dit kabinet	35	niet snel genoeg!
niet altijd naar waarde wordt geschat.		(...)
Zo liggen er behoorlijk nauwkeurig		Waar wij behoefte aan hebben, is een
15 uitgewerkte voorstellen in de vorm van		meer anticyclisch arbeidsmarktbeleid
SER-adviezen over de Arbeids-		met instrumenten en met rechten en
omstandighedenwet en de Arbeids-		plichten die mee ademen met de ups
tijdenwet.	40	en downs in de economie. (...) Wij
Reken maar dat daar heel wat werk in		zouden zo'n nieuw arbeidsmarkt- en
20 is gaan zitten. Je verwacht dan dat dit		werkgelegenheidsbeleid nog deze
kabinet toejuicht dat werkgevers en		kabinetsperiode in de steigers willen
werknemers op deze terreinen samen		zetten. (...) Ik ga ervan uit dat het
hun verantwoordelijkheid nemen. Maar	45	kabinet daar wel wat tijd in kan steken.

bron: website FNV, oktober 2005

tekst 8

Dit scheve beeld leidt tot instabiliteit

In opdracht van de gemeente Amsterdam wordt ieder jaar onderzoek gedaan naar armoede in de stad. Uit het nieuwste onderzoek
5 blijkt dat de armoede opnieuw is gegroeid. Wethouder Ahmed Aboutaleb van Werk en Inkomen, Educatie en Jeugd ziet de tweedeling in Amsterdam toenemen.
10 Hij wil snel in actie komen. 'Er is segregatie in de stad.'

De helft van de Marokkaanse kinderen groeit op in armoede.

'Het is verklaarbaar. De vaders zijn
15 vaak laag opgeleid. Ze hebben geen uitzicht op werk. Dat is niet alleen erg voor hen, maar ook voor de kinderen. Armoede is dramatisch als het overgaat van de ene generatie op de andere.
20 Gelukkig doen Marokkaanse jongeren het steeds beter op school, de enige manier om uit de ellende te komen.'

Maar ondertussen glijdt Amsterdam-West weg in armoede.

25 'Er is segregatie in de stad, een ontwikkeling naar een etnisch samengestelde onderklasse. Het is uiterst

gevaarlijk als alle problemen samen-
vallen met kleur: armoede, slechte
30 huisvesting, slechte gezondheidszorg. Mensen gaan zich afvragen of zij als groep wel eerlijk worden bedeed. Dat is brandstof voor heel slechte ontwikkelingen in de samenleving. Dat
35 leidt uiteindelijk tot maatschappelijke instabiliteit. Mensen vinden elkaar in een tegengeluid.'
(...)

Kunt u iets aan de armoede doen? (...)

40 'Het is gemeenten verboden om een eigen inkomenspolitiek te voeren. Geld voor de bijstand mogen we niet gebruiken voor het creëren van werkgelegenheid.' (...)

45 Wat schiet iemand er mee op als hij voor zijn armoede moet werken?

'Je laat mensen korter werken zodat ze per uur het minimumloon krijgen. Dat vul je aan met scholing en taaltraining.
50 Zo doe je een gerichte investering om de slappe vleugels van mensen weer strakker te spannen, zodat ze hoger kunnen vliegen.'

bron: Het Parool van 28 september 2005

Opgave 3 Een nieuw plan voor de publieke omroep

tekst 9

De hoofdlijnen van een nieuwe omroep, zoals vastgelegd in de kabinetsnotitie 'Met het oog op morgen'

5	De publieke omroep moet stevig verankerd zijn in de samenleving en de veelkleurigheid van de samenleving weerspiegelen. Omroepen blijven daar- in een belangrijke rol spelen. Licenties worden iedere vijf jaar verleend aan ideële omroeporganisaties. Dit kunnen verenigingen zijn met leden of stichtingen met donateurs. Maatschappelijk draagvlak moet blijken uit het aantal leden/donateurs. (...)	45	Raad van Toezicht benoemt en controleert deze Raad van Bestuur. (...) De NOS is verantwoordelijk voor de nieuwsvoorziening. Daarnaast moet de publieke omroep een vrijplaats voor meningen zijn en uiteenlopende geluiden uit de samenleving laten horen. Die taak (functie opinie/maatschappelijk debat) ligt bij de omroepverenigingen, oftewel de 'licentiehouders'. Omroepen bepalen zelf de inhoud van deze programma's en krijgen de garantie dat ze tussen 16.00 en 24.00 uur worden uitgezonden.
10	Voor nieuwkomers geldt een drempel van 50.000 leden. Na vijf jaar moeten zij minimaal vijf procent van het totale aantal leden van alle licentiehouders hebben. De huidige drempels van 150.000 en 300.000 leden vervallen. Ook verdwijnt de eis dat nieuwkomers 'iets nieuws' aan de bestaande omroepen moeten toevoegen.	50	Als het totaal van de opiniërende programma's toch niet de pluriformiteit van de Nederlandse samenleving weerspiegelt kan de Raad van Bestuur opiniërende programma's laten maken door 'derden'.
15	Vanwege een ruim aanbod aan commerciële radio en tv moet de publieke omroep zich vanaf 2008 richten op drie typisch publieke functies: nieuws (inclusief sport), opinie/maatschappelijk debat en cultuur/educatie/overige informatie. Amusement blijft een belangrijke pijler van de publieke omroep, maar pretentieloos amusement vervalst. Cross-mediale programmering is noodzakelijk om in te kunnen spelen op de ontwikkeling dat radio, tv, internet, mobiele telefonie etc. steeds meer in elkaar schuiven (convergentie).	55	De omroepen leveren de helft van hun budget in. De NPS wordt opgeheven. Het budget van de NPS wordt verdeeld over nieuws, opinie, en cultuur en educatie. Bij culturele en educatieve programma's (functie 3) wordt een model ingevoerd waarbij concurrentie centraal staat. De Raad van Bestuur bepaalt welke programma's nodig zijn en wie die gaat maken. Er wordt gekozen tussen voorstellen van de omroepen en buitenproducenten. Omroepen hebben drie jaar de tijd om zich voor te bereiden. In 2012 is het volledig open systeem een feit.
20	De vernieuwde publieke omroep krijgt een heldere aansturing: de Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor alle drie de functies, de strategie en het programmabeleid. Een onafhankelijke	60	Reclame blijft op de publieke zenders bestaan. Omroepen krijgen de ruimte buiten het publieke bestel activiteiten te ont-
25		65	
30		70	
35		75	
40		80	

plooien. Ze mogen een website onderhouden en evenementen organiseren. Ze kunnen met eigen geld commerciële activiteiten ontplooien, bijvoorbeeld een tijdschrift uitgeven of een themakanaal

beginnen. De beperking is dat private en publieke activiteiten van elkaar worden gescheiden, qua organisatie en qua boekhouding.

bron: de Volkskrant van 24 september 2005

tekst 10

Het is onvoorstelbaar

De NPS wordt opgeheven. De toekomst van NPS-programma's als Klokhuis, Sesamstraat, Buitenhof, Andere Tijden en NOVA is hoogst onzeker. NOVA wordt tot nu toe door de NPS, de VARA en de NOS gemaakt. Sinds een paar jaar wordt NOVA gepresenteerd door Clairry Polak, Paul Witteman, Jeroen Pauw en Ferry Mingelen. Mingelen is verantwoordelijk voor Den Haag Vandaag, dat niet onder de NPS of de VARA valt maar onder de NOS. NOVA profileerde zich vanaf het begin nadrukkelijk als objectieve en onafhankelijke actualiteitenrubriek.

Ferry Mingelen, hoe vaak ben jij aangesproken op de toon van Den Haag Vandaag?

Ferry Mingelen: 'Niet zo vaak. De laatste weken heb ik wel van Maxime Verhagen (CDA) gehoord dat hij vond dat NOVA te links was. En de afgelopen week had ik een gesprek met Balkenende en die zei het ook. Dan weet je dat het in die kringen speelt. Ik was nogal verrast door de antipathie die er kennelijk heerst.'

Paul Witteman: 'Het is ook een kwestie van beeldvorming. Ik heb het aantal studiegasten eens geturfd, dan blijkt dat drie keer zoveel VVD-politici in NOVA te gast zijn geweest als politici ter linkerzijde. Niettemin bestaat het beeld dat NOVA zo'n ontzettend linkse rubriek zou zijn.'

Is een actualiteitenrubriek nog steeds een 'profilerend programma', een programma waar de identiteit van de omroep bij uitstek uit de verf komt?

Clairry Polak: 'Vroeger wel. Maar dat willen we juist niet meer.' (...)
Ferry Mingelen: 'Het is natuurlijk ook heel goed dat er een EO-actualiteitenrubriek is. Als je zo je eigen doelgroep kunt bedienen: prima. Die mensen hebben heel specifieke interesses, veel uitzendingen over (de evangelist) Billy Graham, over abortus... Maar er zijn ook belastingbetalers die een gewoon journalistiek programma wensen.'

bron: de Volkskrant van 2 juli 2005; een deel van het Volkskrant-interview met de presentatoren van NOVA

tekst 11

NOVA HOEFT NIET TE VERDWIJNEN

De plannen van het kabinet stuiten op fel
verzet, maar toch zijn er maar weinig
mensen die de publieke omroep in zijn
huidige vorm omarmen. Dat is logisch,
5 want op de huidige voet verder gaan is
geen optie.

MEDY van der LAAN

De tekortkomingen van het publieke
10 omroepbestel zijn genoegzaam bekend.
De presentatie richting publiek is ver-
brokkeld. Er is geen samenhangende
strategie om jongere doelgroepen en
mensen met een andere culturele
15 achtergrond terug te winnen. De leden-
bestanden van de omroepverenigingen
kalven af en zijn verre van representa-
tief voor de Nederlandse samenleving.

Het kabinet wil op deze voet niet door-
20 gaan. Bij een marginalisering van de
publieke omroep is niemand gebaat,
behalve misschien de commerciële
tegenstrevers. Daarbij komt nog een
andere ontwikkeling: er ontrolt zich een
25 digitaal medialandschap waardoor het
kijkgedrag van mensen drastisch is ver-
anderd.

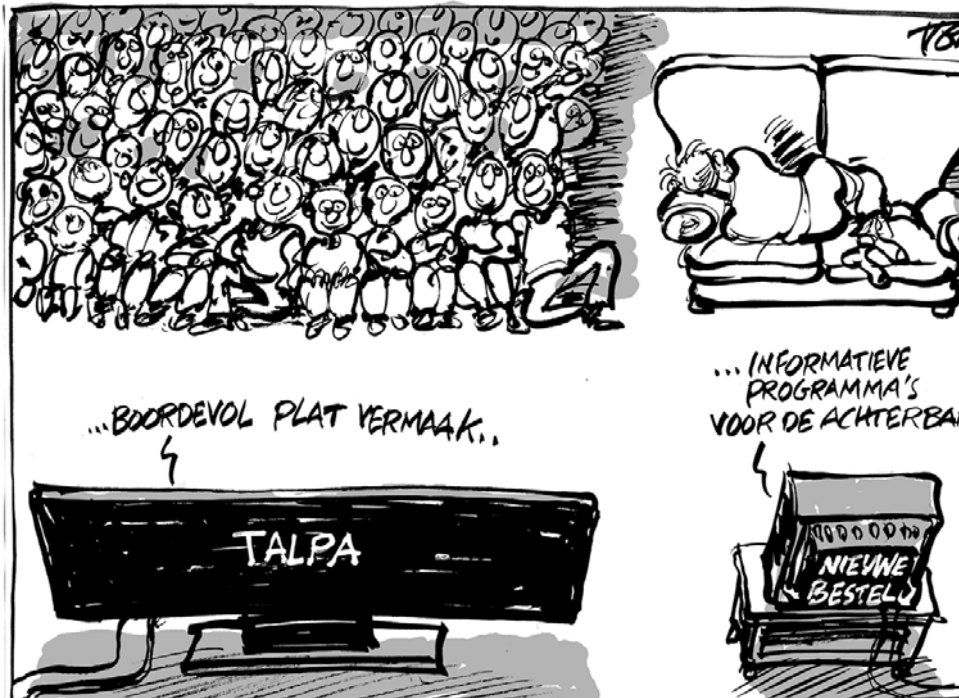
Essentieel in de kabinetsplannen is een
grotere openheid van de publieke om-

30 roep. Die is namelijk al lang niet meer
een spiegel van de samenleving. Het
kabinet is wel verweten met zijn om-
roepplan terug te willen naar de tijden
van de verzuiling, maar het tegendeel is
35 waar. De inzet is juist ruimte te bieden
aan nieuwe communities; niet op basis
van oude zuilen, maar op basis van
andere thema's en oriëntaties. (...)

Een heel ander punt betreft NOVA, dat
40 wordt gemaakt door NOS, NPS en
VARA. Uitgangspunt in de toekomst is
dat de kijker het recht heeft te weten
wie de boodschapper is. Het kabinet wil
daarom onafhankelijke nieuwsvoor-
45 ziening duidelijk scheiden van opinie,
waarin namelijk sprake is van kleuring.
Daarmee hoeft NOVA niet te verdwij-
nen. De kabinetsplannen vragen om
duidelijkheid over de afzender. Dat is óf
50 een volledige onafhankelijke organisa-
tie die tot taak heeft alle meningen in
de maatschappij in het nieuws ruimte te
geven, de versterkte NOS, óf één of
meer omroepen die hun wortels hebben
55 in een specifieke achterban en van
daaruit hun rol binnen de publieke om-
roep spelen'.

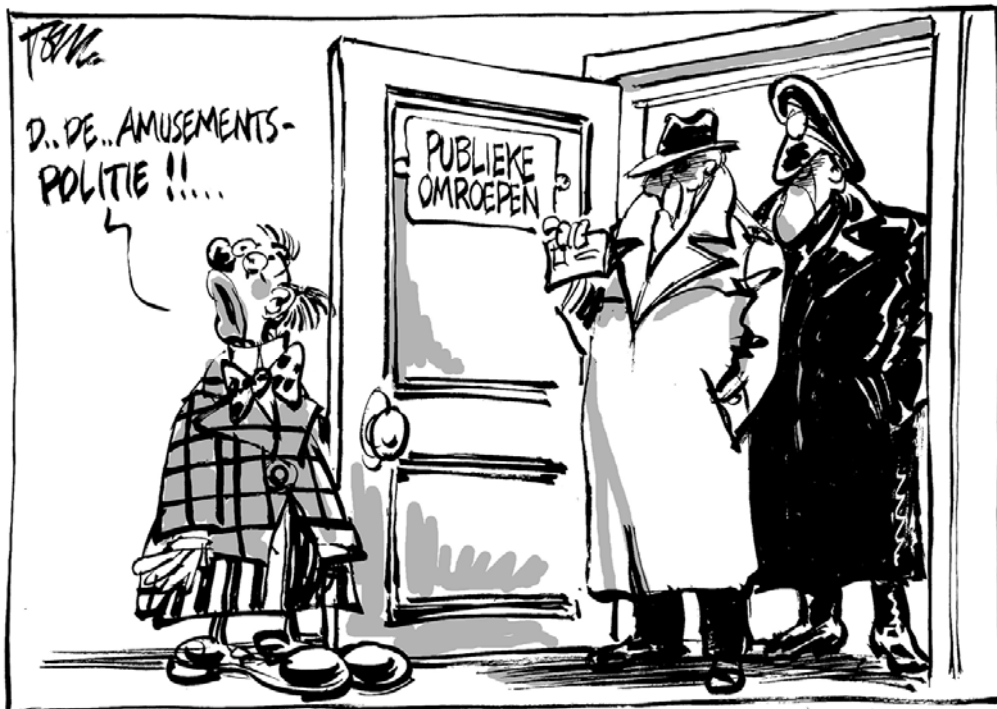
bron: Het Parool van 12 juli 2005

spotprent 1 Talpa en het nieuwe bestel

bron: www.tomjanssen.net. Spotprent van mei/juni 2005

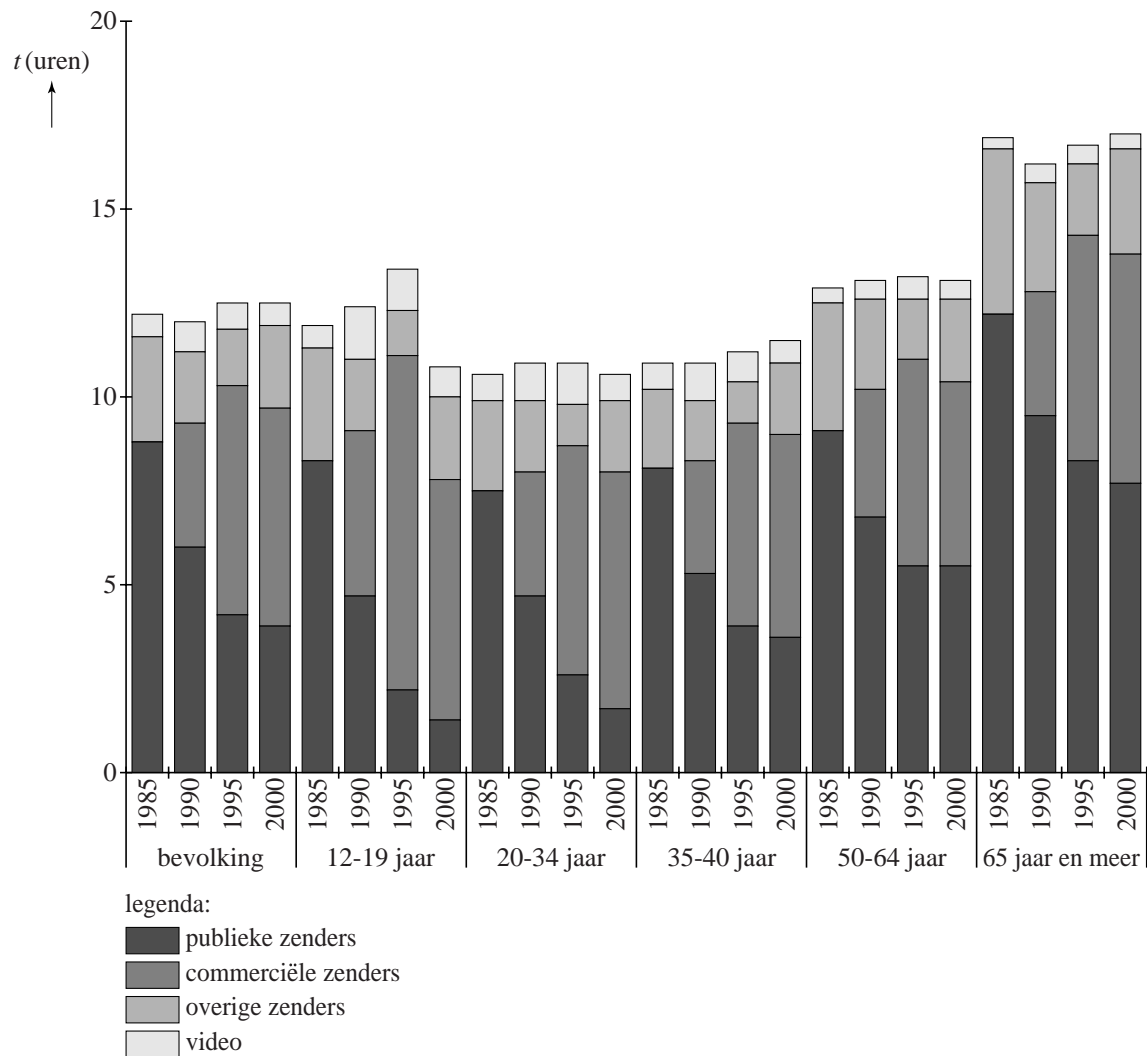
spotprent 2 De amusementspolitie

bron: www.tomjanssen.net. Spotprent van maart 2005

figuur 1

Telesiekijken naar zender, Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, 1985-2000, in uren per week, naar leeftijd

bron: F. Huysmans et al. (2004), *Achter de Schermen: een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, SCP 2004

tekst 12

Dikke kinderen lijken gevoeliger voor reclameboodschappen

Internetenquête 'Kids, Kilo's en Kijkcijfers'

De helft van de kinderen met obesitas (overgewicht) en inactieve kinderen meldt trek te krijgen door het zien van reclameboodschappen. Dat zegt drs. Karen van Reenen (Nederlandse Hartstichting) naar aanleiding van 'Kids, kilo's en kijkcijfers'. De Nederlandse internetenquête maakt deel uit van een Europees project, in gang gezet door het European Heart Network.

'Kinderen in de leeftijdscategorie 10-12 jaar hebben eigenlijk wel redelijk door wat reclame is', aldus drs. Karen van Reenen, programmamanager Jeugd van de Nederlandse Hartstichting. Ze baseert zich daarbij op het onderzoek 'Kids, kilo's en kijkcijfers' dat eerder dit jaar werd gehouden onder deelnemers aan de Heart Dance Award, een jaarlijks beweevenement van de Hartstichting voor basisschoolleerlingen van groep 7 en 8. 'Leerlingen vulden in de klas een quiz in over gezonde leefstijl. Aan de leerkrachten hebben we gevraagd te stimuleren dat kinderen op school of thuis via de website (www.heartdanceaward.com) de enquête voor 'Kids, kilo's en kijkcijfers' invulden.' Ze noteerden onder meer leeftijd, lengte, gewicht, beweeggedrag, thuis-situatie en beantwoordden vragen over reclame en marketing. Vragen zoals: wat is volgens jou reclame, wat vind je van reclame en waar gaat reclame voor kinderen het meeste over volgens jou? Circa 62.000 mensen (kinderen, leerkrachten, professionals) bezochten de website. Van de ruim 11.000 deelnemers aan de Heart Dance Award hebben bijna 3.900 kinderen de vragenlijst ingevuld (ruim 2.700 lijsten waren bruikbaar voor analyse).

Ik krijg daar vette trek in

Opvallend noemt Karen van Reenen dat dikkere kinderen meer beïnvloedbaar lijken te zijn voor reclameboodschappen. 'Het ziet ernaar uit dat ze daar gevoeliger voor zijn.' Maar je zou er gericht onderzoek naar moeten doen, vindt ze, omdat het naar verhouding gaat om kleine aantallen kinderen.

bron: VoedingsMagazine nummer 5, oktober 2004, 17e jaargang

Opgave 1 Het waterschap: een vergeten overheid?

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 4 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Nederland is de afgelopen jaren geconfronteerd met (dreigende) overstromingen van rivieren en overlast door regenval, maar ook met droogte. Waterbeheer wordt steeds belangrijker en staat regelmatig hoog op de politieke agenda. Het waterschap speelt bij het waterbeheer een belangrijke rol (tekst 1). Het waterschap is de oudste bestuursvorm in ons land. De eerste waterschappen ontstonden in de Middeleeuwen. Het ging hier om buurtschappen die samenwerkten op het gebied van dijkenbouw en afwatering.

De waterschappen behoren net als provincies en gemeenten tot de lagere overheden. De bestuursstructuur van een waterschap komt overeen met die van de provincie of een gemeente (tekst 1). Opvallend zijn de waterschapsverkiezingen. Deze verschillen op een aantal punten met de landelijke verkiezingen en gemeenteraadsverkiezingen. De Unie van Waterschappen (tekst 3) wil een vernieuwing van de samenstelling en verkiezing van de waterschapsbesturen (tekst 1). Het kabinet-Balkenende II wenste dit ook en de toenmalige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft een wijziging van de Waterschapswet voorbereid (tekst 2). De voorstellen beogen onder meer om de geringe aandacht van de burgers voor de waterschappen te verhogen. Waterbeheer is niet louter een Nederlandse aangelegenheid. De invloed van de Europese Unie op beleid en beheer van het oppervlaktewater en grondwater is groot (tekst 4).

Lees de regels 1 tot en met 15 van tekst 1.

De waterschappen behoren tot de lagere overheden.

- 2p 1 Leg uit dat het waterschap een overheidsorgaan is.
Betrek in je antwoord een specifiek kenmerk van een overheid.

Waterschappen zijn de leveranciers van voorzieningen als veilige dijken, schoon water en goede vaarwegen.

- 2p 2 Geef twee redenen waarom deze voorzieningen collectieve goederen zijn.

Lees de regels 16 tot en met 32 van tekst 1.

Binnen het waterschapsbestuur worden een algemeen en een dagelijks bestuur onderscheiden. Bij de totstandkoming van beleid heeft elk van deze bestuursorganen een andere taak. De verdeling van taken tussen het algemeen bestuur (AB) enerzijds en het dagelijks bestuur (DB) anderzijds is in enige mate te vergelijken met de taakverdeling tussen de bestuursorganen op landelijk niveau.

- 2p **3** Leg uit welk van beide bestuursorganen – het AB of DB – qua taakstelling het meest overeenkomt met het parlement.
Noem in je antwoord de twee algemene taken van het parlement en breng deze in verband met de taken van één van beide bestuursorganen zoals die in de tekst staan beschreven.

Lees de regels 33 tot en met 64 van tekst 1.

De 27 Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. Deze Unie nam op 18 maart 2005 een standpunt in over een aantal wijzigingsvoorstellen. Eén van de voorstellen betreft het veranderen van het onderscheid naar categorieën kiezers die stemrecht hebben (zie regels 57-59). Met het verdwijnen van de categorie ‘gebouwd’ (huiseigenaren) als aparte categorie, wordt het stemrecht democratischer.

- 2p **4** Leg uit waarom dit voorstel van de Unie van Waterschappen meer in overeenstemming is met een karakteristieke spelregel voor verkiezingen in een democratie.

De Unie van Waterschappen is een voorstander van twee zaken:

- een kiessysteem op basis van een lijstenstelsel (regels 62-63). Daarbij organiseren groepen kiezers en kandidaten zich op grond van bepaalde belangen als landbouw, natuur en milieu en bedrijfsleven. Ook bestaande politieke partijen kunnen kandidaten leveren. Het lijstenstelsel is te vergelijken met het lijstenstelsel bij landelijke, regionale of gemeenteraadsverkiezingen;
- invoering per 2008 van landelijke waterschapsverkiezingen (regel 64 van tekst 1).

Redenen om tot een nieuw verkiezingssysteem over te gaan, staan in de regels 60-62. Een andere reden die niet in tekst 1 staat, betreft een opkomst bij de waterschapsverkiezingen van rond de 25 procent. De vraag is of deze maatregelen – invoering van een lijstenstelsel en verkiezingen op één datum – de opkomst voor de waterschapsverkiezingen zullen verhogen.

- 2p **5** Beredeneer of invoering van een lijstenstelsel wel of niet de opkomst bij de waterschapsverkiezingen zal verhogen. Betrek in je antwoord een reden waarom mensen niet geïnteresseerd zijn in politiek dan wel niet politiek actief willen zijn.

Het kabinet en de Unie van Waterschappen willen overgaan op een lijstenstelsel. Politieke partijen kunnen dan een rol gaan spelen in de waterschapsverkiezingen.

- 2p **6** Welke functies vervullen politieke partijen indien ze aan deze verkiezingen gaan meedoen? Noem er twee en licht elke functie toe.

Lees tekst 2 en 3.

Je kunt de Unie van Waterschappen opvatten als een belangenorganisatie van de waterschappen: de Unie behartigt de belangen van de waterschappen (zie regels 1-3 van tekst 3).

- 2p **7** Op grond van welke twee andere punten uit de teksten 2 en 3 kun je afleiden dat de Unie als een belangenorganisatie functioneert?

Het poldermodel wordt als kenmerkend voorbeeld gezien van de Nederlandse politieke cultuur. Het poldermodel vindt zijn oorsprong in de waterschappen.

Over het belang van die waterschappen gaat het volgende citaat:

“Niet minder belangrijk dan het feit dat de waterschappen behoren tot de oudste representatieve lichamen van Europa, is dat men in de Lage Landen afscheid nam van de hiërarchische, feodale beveleconomie. Er vond een mentale omslag plaats en er ontstond een overlegcultuur (...) die elders in het nog feodale Europa ontbrak.”

Bron: Jona Lendering, Polderdenken. De wortels van de Nederlandse overlegcultuur, Amsterdam (2004).

- 2p **8** Geef twee kenmerken van het poldermodel als aanduiding van de huidige politieke cultuur zoals ontstaan in de waterschappen in de Lage Landen (Nederland).

Lees tekst 4.

De Nederlandse waterschappen moeten zich als organen van de Nederlandse staat houden aan de EU-richtlijnen, zoals de Europese Kaderrichtlijn Water.

- 2p **9** Welk EU-orgaan kan richtlijnen vaststellen op het gebied van waterbeheer en wie hebben er met betrekking tot dit terrein zitting in dit EU-orgaan?
- 1p **10** Welk EU-orgaan heeft de bevoegdheid toezicht te houden op de naleving van de EU-richtlijnen?
- 1p **11** Geef een reden waarom juist dit orgaan is ingesteld om op de naleving toe te zien.
- Maak gebruik van tekst 4.*
- 2p **12** Leg uit waarom Nederland – net als andere EU-landen – een deel van zijn soevereiniteit heeft ingeruild voor de bevoegdheid van de Europese Unie om richtlijnen op te stellen, inzake de bescherming en verbetering van oppervlaktewater en grondwater (tekst 4). Betrek het begrip ‘interdependentie’ in je antwoord.

Opgave 2 Sociale ongelijkheid

Bij deze opgave horen de teksten 5 tot en met 8 uit het bronnenboekje.

Inleiding

De laatste jaren staan de inkomensverschillen tussen burgers in het middelpunt van de belangstelling. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar de hoogte van topsalarissen van managers. Het illustreert een trend naar toenemende maatschappelijke ongelijkheid (tekst 5). De Tweede Kamer sprak over de mogelijkheid om de topinkomens, vooral in de semipublieke sector, aan een maximum te binden (tekst 6). Ook FNV-voorzitter Agnes Jongerius (tekst 7) vindt dat er wat moet worden gedaan tegen het 'graaien door de topinkomens'. Naast deze discussie over de hoogte van topinkomens was er ook aandacht voor de armoede in Nederland. Wethouder Aboutaleb van Amsterdam (tekst 8) wil snel in actie komen tegen de armoede in de stad. Aboutaleb waarschuwt voor een dreigende tweedeling.

Deze opgave gaat over de verzorgingsstaat, sociale ongelijkheid, inkomensverschillen en armoede.

Lees de regels 1 tot en met 52 van tekst 5.

In de regels 25-26 wordt verwezen naar het artikel 'De egalitaire revolutie voorbij?' De zogeheten egalitaire revolutie heeft geduurd tot de jaren tachtig van de vorige eeuw. In Nederland nam mede door het ontstaan van een verzorgingsstaat de sociale ongelijkheid af.

- 4p **13** Leg uit hoe de Nederlandse verzorgingsstaat de sociale ongelijkheid heeft verminderd. Ga uit van twee kenmerken van de Nederlandse verzorgingsstaat.

In de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog werd met instemming van de drie grote politieke stromingen de grondslag van de Nederlandse verzorgingsstaat gelegd. Elk van deze stromingen zag immers één of meer van haar idealen verwezenlijkt of gewaarborgd.

- 3p **14** Geef per grote politieke stroming een specifiek motief waarom zij zich in de verzorgingsstaat kon vinden.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw nam vooral door de bezuinigingen op de sociale zekerheid de inkomensongelijkheid weer toe. Deze bezuinigingen op de sociale zekerheid vormden een deel van de hervorming van de Nederlandse verzorgingsstaat (regels 46-47).

- 2p **15** Leg uit welk hoofdprobleem van de verzorgingsstaat kabinetten van verschillende politieke signatuur vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw met deze bezuinigingen trachtten aan te pakken.

De wens tot hervorming van de Nederlandse verzorgingsstaat werd niet alleen ingegeven door financiële en economische motieven, maar kwam ook voort uit veranderingen in de politieke cultuur.

- 2p **16** Beschrijf welke veranderingen in de politieke cultuur mede hebben geleid tot de wens om de Nederlandse verzorgingsstaat te hervormen. Ga uit van twee veranderingen.

Lees de regels 54 tot en met 68 van tekst 5.

In het onderlinge verkeer tussen werkgevers en werknemers onderscheiden we verschillende manieren van denken over hun verhouding, hun omgaan met elkaar.

- 2p **17** Welke manier van denken over de verhouding tussen werkgevers en werknemers had de overhand in de periode tussen 1945 en de jaren zestig van de vorige eeuw? Licht je antwoord toe.

Lees de regels 69 tot en met 115.

Twee theorieën die inzicht proberen te geven in de sociale mobiliteit in een samenleving zijn de reproductietheorie en de meritocratietheorie. Beide theorieën zijn te herkennen in de regels 69-115.

- 4p **18** Leg uit dat zowel de reproductie- als de meritocratietheorie te herkennen is in deze regels.

Lees tekst 6.

De verhouding tussen parlement en kabinet kan worden getypeerd als dualistisch of als monistisch. D66 maakte tot juli 2006 deel uit van het kabinet-Balkenende II.

- 2p **19** Is het optreden van het Kamerlid van D66 in tekst 6 kenmerkend voor een dualistische of voor een monistische verhouding? Licht je antwoord toe.

- 2p **20** Leg uit van welk formeel controlemiddel de Tweede Kamer gebruik heeft gemaakt in tekst 6.

Lees tekst 7.

Agnes Jongerius, voorzitter van de FNV, richt zich in haar toespraak niet tot de werkgevers, maar tot het kabinet. Jongerius richt zich daarbij op twee rollen die de overheid – in dit geval het kabinet – heeft in het sociaaleconomisch proces.

- 2p **21** Naar welke twee rollen van het kabinet in het sociaaleconomische proces verwijst Agnes Jongerius? Geef per rol een bijbehorend citaat.

Lees tekst 8.

Arbeid heeft niet alleen een functie voor de individuele mens, maar ook betekenis voor de samenleving als geheel.

- 2p **22** Welke betekenis heeft betaalde arbeid volgens Aboutaleb voor de samenleving? Licht je antwoord toe.

De leider van de PvdA, Wouter Bos, waarschuwt in het dagblad *Trouw* van 29 april 2005 voor het ontstaan van een permanente onderklasse die steeds meer een etnisch stempel draagt. Ook wethouder Aboutaleb (tekst 8) waarschuwt voor dit verschijnsel.

In tekst 8 worden verschillende factoren genoemd die met de segregatie of het ontstaan van een onderklasse verband houden. In de opvatting van de wethouder springt er echter één factor uit die beslissend is voor de segregatie in de toekomst.

- 4p **23** Welke factor is dat? Geef op basis hiervan een beschrijving van het mechanisme hoe de ongelijkheid van de ene generatie op de volgende wordt overgedragen.

Opgave 3 Een nieuw plan voor de publieke omroep

Bij deze opgave horen de teksten 9 tot en met 12, de spotprenten 1 en 2 en figuur 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Over de toekomst van de publieke omroep wordt al jaren gesproken. De organisatiestructuur en de programma's van de publieke omroep staan, vooral sinds de opkomst van de commerciële zenders, regelmatig ter discussie. De Mediawet is een aantal malen gewijzigd om te voorkomen dat de publieke omroep ten onder zou gaan in de concurrentiestrijd met de commerciële zenders. Ook het kabinet-Balkenende II kwam in 2005 met plannen voor de publieke omroep. De hoofdlijnen van een nieuwe publieke omroep, zoals vastgelegd in de kabinetsnotitie 'Met het oog op morgen', staan in tekst 9. Volgens het kabinet waren veranderingen bij de omroepen nodig om te zorgen dat zij ook in de toekomst levensvatbaar blijven. Deze plannen leverden heftige reacties op uit omroepeland. De toenmalige staatssecretaris van Cultuur en Media, Medy van der Laan (D66), kreeg veel kritiek, maar daarnaast kwamen er ook positieve reacties op de plannen. Toen in de zomer van 2006 het kabinet-Balkenende II viel, werd de behandeling van het wetsvoorstel opgeschort.

Lees tekst 9.

Als de plannen van het kabinet doorgaan, hebben de publieke omroepen in de toekomst ten minste vier verschillende financieringsbronnen. Eén van deze bronnen is het ontplooiën van eigen commerciële activiteiten. Zie de regels 79-86.

- 3p **24** Welke drie andere bronnen van inkomsten kun je uit tekst 9 afleiden? Geef ook aan welke van deze drie inkomstenbronnen niet openstaan voor commerciële zenders.

Hoewel omroepverenigingen van oorsprong ideële organisaties zijn en ook behoren te blijven volgens het kabinetsplan (zie regel 7), wijzen critici er regelmatig op dat er desondanks 'vervlakking' van het televisie-aanbod optreedt bij de publieke omroep.

- 2p **25** Wat wordt met deze vervlakking bedoeld? Geef aan welke twee kabinetsvoorstellen vervlakking van het televisie-aanbod moeten tegengaan.

Van oudsher zijn de uitgangspunten van het mediabeleid: pluriformiteit en uitingsvrijheid. De plannen van Van der Laan stoelen ook op deze uitgangspunten.

- 4p **26** Leg per uitgangspunt uit – aan de hand van citaten uit tekst 9 – dat de plannen voor een nieuwe publieke omroep stoelen op deze uitgangspunten.

Lees de regels 1 tot en met 14 van tekst 10.

Er kwam veel kritiek op de plannen van het kabinet. De critici maakten zich vooral kwaad over het verdwijnen van de NPS en de NPS-programma's. Veel aandacht ging daarbij uit naar het programma NOVA/Den Haag Vandaag, een samenwerking tussen VARA, NOS en NPS. Tekst 10 is een fragment uit een Volkskrant-interview met de presentatoren van NOVA/Den Haag Vandaag. *Lees verder de regels 15 tot en met 34 van tekst 10.*

Er heerst een beeld dat NOVA/Den Haag Vandaag een programma is met een linkse signatuur.

- 2p **27** Leg uit hoe in het geval van NOVA/Den Haag Vandaag een dergelijke beeldvorming heeft kunnen ontstaan.
Maak in je uitleg gebruik van het begrip referentiekader.

Lees de regels 35 tot en met 50 van tekst 10.

Ferry Mingelen vindt het goed dat er een EO-actualiteitenrubriek is voor het bedienen van de EO-achterban. De actualiteitenrubriek van de EO vervult voor die eigen achterban een aantal functies van de media zoals de informatieve en opiniërende functie.

- 4p **28** Welke andere dan de genoemde mediafuncties vervullen EO-actualiteitenprogramma's voor de eigen achterban?
Noem er twee en licht je antwoord toe.

Lees tekst 11.

Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is het proces van ontzuiling zichtbaar in het omroepbestel.

- 1p **29** Citeer uit tekst 11 een voorbeeld van de ontzuiling van de publieke omroep.

Zie tekst 11.

Het kabinet wil "onafhankelijke nieuwsvoorziening duidelijk scheiden van opinie." (regels 43-45 van tekst 11). Onafhankelijke nieuwsvoorziening wordt verzorgd door de NOS. De redactie van het NOS-Journaal streeft naar een zo objectief mogelijke nieuwsberichtgeving.

- 3p **30** Noem drie journalistieke regels waarmee de redactie van het NOS-Journaal zal proberen dit doel te realiseren.

Maak gebruik van de teksten 9 en 11.

Het omroepplan was een compromis tussen de regeringspartijen CDA, VVD en D66. Naast politieke en culturele factoren (bijvoorbeeld ontzuiling) spelen economische en technologische factoren een rol in de discussie over het omroepbestel.

- 2p **31** Noem uit de teksten een economische en een technologische factor die elk een rol zullen hebben gespeeld in de discussie over het omroepplan van het kabinet-Balkenende II.

Het kabinet-Balkenende II bestond uit CDA, VVD en D66. Deze partijen verschilden van mening over de toekomst van de publieke omroep. De plannen van toenmalig staatssecretaris Medy van der Laan (D66) waren dan ook gebaseerd op een compromis tussen deze drie partijen. Hieronder staan drie reacties op de kabinetsplannen, afkomstig van de woordvoerders van de Tweede Kamerfracties van CDA, VVD en D66.

Partij A

(...) wil een publieke omroep zonder omroepverenigingen die aanvullend is op het aanbod van de commerciële televisie. Zonder omroepverenigingen, omdat de ruimte voor radio- en televisiezenders niet langer aan relevante grenzen is gebonden. Er zijn veel commerciële zenders en zelfs zendtijd voor iedere doelgroep en ieder individu komt steeds dichterbij, bijvoorbeeld door technologische ontwikkelingen als podcasting. Aanvullend op het commerciële aanbod, omdat het de overheid niet past te concurreren met pure marktpartijen.

Partij B

Een belangrijk pluspunt van de nieuwe plannen is dat omroepverenigingen zekerheid krijgen. Ze krijgen een vast budget toegekend voor het maken van goede achtergrond- en opiniërende programma's. Inhoudelijk zijn de omroepen straks volstrekt autonoom, maar ze worden wél gedwongen kleur te bekennen. De VARA heeft wat dat betreft een andere invalshoek dan de EO en de benadering van de TROS is niet dezelfde als die van de NCRV of KRO. De omroepen zullen vooral moeten doen wat hun eigen achterban wenst te horen en te zien. (...) Het verwijt dat het bestel met verenigingen 'niet meer van deze tijd' en daarmee achterhaald zou zijn, is niet terecht.

Partij C

Het omroepplan getuigt van visie en moed door in de toekomst de televisiekijkers en radioluisteraars centraal te stellen. Die hebben in de eerste plaats behoefte aan goede programma's op een tijdstip dat hen uitkomt. In de huidige situatie staan de belangen van omroepverenigingen voorop, en die zijn niet altijd goed verenigbaar met de behoefte van kijkers. Dat is de reactie van (...) op de plannen van de regering voor de hervorming van het omroepbestel. Volgens (...) is hervorming nodig, omdat de publieke omroep dreigt te marginaliseren tussen de commerciële zenders en nieuwe technologische ontwikkelingen.

- 4p **32** Koppel de reacties van respectievelijk partij A, B en C aan één van de woordvoerders van de regeringspartijen CDA, VVD en D66. Leg uit waarom de gekoppelde reactie bij deze partij hoort.

Bekijk spotprent 1 en figuur 1.

- 3p **33** Wat wil de tekenaar zeggen met deze spotprent? Geef op grond van gegevens in figuur 1 een argument waarom je het wel of niet eens bent met de boodschap in deze spotprent.

- Bekijk spotprent 2.*
- 2p **34** Leg uit wat de tekenaar met deze spotprent wil zeggen. Ga uit van de nieuwe plannen voor de publieke omroep. *Zie tekst 9.*
Vermeld tevens naar welk orgaan uit de Mediawet de ‘amusementspolitie’ verwijst.

In de kabinetsnotitie ‘Met het oog op morgen’ staat dat er geen reclame zal worden uitgezonden rond kinderprogramma’s. Kennelijk is het kabinet van mening dat kinderen sterker door reclame worden beïnvloed dan volwassenen. Tekst 12 stelt dat het effect van reclame op kinderen in de leeftijd van 10-12 jaar verschillend kan uitpakken.

Lees tekst 12.

- Volgens tekst 12 lijkt het er op dat dikke kinderen in sterkere mate worden beïnvloed door reclameboodschappen dan niet-dikke kinderen. Het is echter lastig daar harde uitspraken over te doen. Dit komt volgens de onderzoekster, Karen van Reenen, doordat naar verhouding kleine aantallen kinderen de enquête hebben ingevuld (regels 24-25).
- 2p **35** Geef een andere reden waarom op basis van de in tekst 12 gepresenteerde enquête het lastig is harde uitspraken te doen. Ga in je antwoord uit van een gegeven uit tekst 12.

Er is niet onderzocht of het regelmatig zien van reclame leidt tot een hogere consumptie. Stel dat jij dit verband zou willen onderzoeken.

- 1p **36** Wat is dan de afhankelijke variabele, en wat is de onafhankelijke variabele?

Bronvermeldingen

---

tekst 1 t/m 4	naar website van De Unie van Waterschappen, september 2005
tekst 5	de Volkskrant, 2 april 2005
tekst 6	de Volkskrant, 30 september 2005
tekst 7	website FNV, oktober 2005
tekst 8	Het Parool, 28 september 2005
tekst 9	de Volkskrant, 24 september 2005
tekst 10	de Volkskrant, 2 juli 2005
tekst 11	Het Parool, 12 juli 2005
spotprent 1	www.tomjanssen.net, mei/juni 2005
spotprent 2	www.tomjanssen.net, maart 2005
figuur 1	F. Huysmans et al. (2004), Achter de Schermen: een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2004
tekst 12	VoedingsMagazine nummer 5, oktober 2004, 17de jaargang
tekstfragment bij vraag 8	Jona Lendering, Polderdenken. De wortels van de Nederlandse overlegcultuur, Amsterdam, 2004